„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи алминистрацији „ЗАСТАВЕ“ у Новом Саду у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 86. У Новоме Саду у недељу 7. (19.) јуна 1881. ГОДИНА XVI.

ИЗВЕШТАЈ Дра НИКЕ МАКСИМОВИЋА, сомборског посланика на угарском сабору,

поднесен бирачком збору српске народне слободоумне странке, држаном у Сомбору 2. јуна о. г.

Господо и браћо!

У целој земљи долазе сада бивши посланици у средину својих бирача, да даду рачуна о саборском, па и о своме раду на прошломе сабору и уједно, ако се поставе за кандидате, да разложе свој програм за идућу саборску периоду.

На ваш позив а и по својој дужности ево и мене у вашој средини, да задовољим и вашој а и својој жељи, да вам кажем, шта је рађено на прошлом и шта ми радити ваља на идућем сабору.

Но каква је разлика између осталих и нас народносних особито српских посланика. Остали посланици тамо на сабору, борили су се око крме парламентарне власти у многобројном друштву као странка противу странке, а сви скупа као представници владајућег народа, противу нас неколико друга као представника народности. Ти посланици остављајући саборницу и ступајући међу своје бираче, неосећају ту заиста грдну промену као ми, који смо изашли из друштва, у ком су били сви противу, па дошли у народ, у ком су сви за нас. Ко је био дуго време усамљен, па се наједанпут нашао у свом колу ослобрен, прихваћен и дигнут, тај ће појмити онај узвишени душевни расположај, у ком се ја сада налазим, гледајући вас као живе сведоке српске народне свести, неразлучне, сложне и одушевљене, да потврдите општим кликом белегу, на којој сам стајао, да вашим гласом оснажите глас досадашњег, па ако вам се испуни воља и одсадашњег посланика вашег. (Живио.) У овом свечаном, ванредном тренутку пада ми на ум она дивна прича из стародавних времена, по којој је Антеј, син богиње земље, све дотле био силан и непобедим, докле год је додиривао своју матер земљу, која му је увек давала нову снагу, а чим се од ње одлучио, постаде слаб и немоћан, те подлеже Херкуловој лукавој вештини и снази. Колико истине и науке у овој причи, а особито по нас Србе у данашњим приликама нашим! Сваки од нас дотле је снажан, док стоји уз свој народ, а чим се одлучи од народа свога, постаје немоћан и мора подлећи и пропасти. Од почетка свога јавнога рада одржавао сам непрекидно неразлучну свезу са народом, па колико се данас, ступајући и опет у вашу средину, осећам окрепљен новом снагом, колико ли се радујем, што вас, господо и браћо, могу поздравити као свесне гласнике онога народног морала, да је народ уз оног, који је уз народ. (Бурно живио.)

Ступајући у вашу средину, није ми толико задатак, да полажем рачуна о своме раду, да вам казујем, шта сам све радио за вас, колико да вам се потужим, шта је све рађено противу нас. А тога било је доста, и сувише још, кад помислимо, да живимо у уставној земљи, у којој влада слобода, у којој је закон највиша воља, у којој смо сви равноправни грађани, кад помислимо да овом земљом управља слободоумна влада, која за своја дела одговара сабору као представништву васцелога народа.

Кад сам пре три године отишао на сабор, затекао сам тамо само два члана српске народне странке, др. Мишу Полита (живио) посланика уздинског изборног среза и Тону Хаџића (живио) посланика новосадске вароши, којима сам се као једномишљеник придружио. Нас тројица образовали смо тамо у смислу нашег програма а и одржавајући нашу стару традицију, српски народносни клуб, а за свога председника изабрасмо опробаног народног борца др. Полита-Десанчића. (Живио.) У течају сабора пристао је уз нас својим изврсним радом и посланик кикиндски Миша Сабовљевић, (живио) који је као умни и речит говорник стекао велико уважење на сабору и у самих својих политичких противника. (Живио.)

Као самостална саборска странка следујући уставном обичају а и досадашњој пракси нашој одговорили смо засебном адресом на престолни говор, којим се отворио сабор. Ова адреса потекла је из вештога пера нашега садруга дра Полита (живио) који је са државним тактом обележио наше становиште, особито у питању онда већ свршене окупације Босне и Херцеговине.

Сви се још сећамо онога доба, та и Сомбор принео је велике материјалне жртве, многи јуначки син сомборски погинуо је тамо на босанско-херцеговачком бојишту. Кад сам лане био у Босни, посетио сам њихове гробове, одавајући пошту овим јунацима наше храбре војске, која је тако сјајно засведочила своју храброст и пожртвовање за узвишеног владара, цара и краља нашег. (Слава им.)

Познато ће вам бити и то, којим је начином изведена ова окупација. Пређашњи сабор закључио се два месеца пре истока посланичких мандата и нов сабор 1878. састао се тек о дубокој јесени, те тако за време, док није било сабора заузеше се ове земље противу воље целе Угарске, без знања и саслушања сабора, већином и без дозволења новаца на ту цел а са повредом — као што то констатоваше све опозицијоне странке — личне слободе и иметка.

О овоме чину изјавише се негодујући све саборске странке, ал најжешће изразила се противу окупације крајња левица, тако звана независна странка, која је без зазора бранила опстанак Турске и противила се томе, да се на балканском полуотоку образују нове државе на народносним основима. Ова странка тако се занела у својој љубави према Турцима, који су диндушмани наши, (тако је) да смо ми Срби посланици морали оставити своја стара места, која смо до тада имали на крајњој левици, те се преселисмо у средину сабора а међу сродне нам елементе Хрвата, Романа и Саса. (Опште одобравање.)

И друга саборска странка тако звана умерена опозиција такође је осудила окупацију. По мишљењу умерене опозиције била је циљ аустро-угарској политици, да одстрани Русију од балканског полуотока и да очува доњи Дунав као битну обранбену линију наше монархије. Ова циљ промашена је; берлински конгрес одобрио је преграду између Русије и оних земаља, где је до сада стајала као стража војничка снага Турске, а образовањем Бугарске отворише се Русији путеви, што воде у Бугарску а преко Бугарске и у Србију, те тим се створише опасни одношаји на југоисточним границама наше државе. Задатак је источној политици Аусро-угарске, да стане на пут ширењу Русије и препречи као опасну сваку свезу између ње и других држава на Балкану. Овај задатак не може се постићи окупацијом Босне и Херцеговине, којом се везује снага и спречава акција Аустро-Угарске у сузбијању Русије. Босна и Херцеговина ваља да остане у оном међународном положају у ком је и пре била.

Па и сама владина странка ма да је узела на знање свршен чин окупације није могла на ино, а да не даде израза ономе незадовољству што је целом отачбином овладао усљед окупације Босне и Херцеговине.

Ми Срби посланици слагали смо се истина са осталим саборским а особито опозицијоним странкама у томе, што неодобравасмо окупацију, али ми је не одобравасмо из са свим других разлога. Ми Срби противни смо опстанку Турске, ми смо за потпуну самосталност, слободу и уједињење хришћанских народа на истоку. (Опште, живо одобравање.) Балкан припада тамошњим хришћанским народима, то је наша исповест, па према тој немогосмо одобрити окупацију, која се претставља као таква, да спречи тамошње народе у њиховим оправданим тежњама за слободом и уједињењем. (Одобравање.) Политика Аустро-Угарске не треба да стаје на пут тим природним тежњама, него баш противно, треба да их потпомаже; тим ће стећи пријатељство тамошњих народа. Ми смо осудили окупацију што је наперена противу славенског живља. У овом виду још је најопаснија, јер утиче и на наше унутрашње одношаје. Неповерење према Славенству неосновано је. Славени у опште, а угарске народности напосе савесно врше своје државне и грађанске дужности и тако исто су патријоте, као и остали грађани наше отачбине. Ми смо се радовали кад је успостављен устав Угарске и наше скромне жеље кретале се и крећу се у оквиру устава, интегритета и јединства угарске државе. (Опште одобравање.)

Питање о Босни и Херцеговини било је двапут још на дневном реду у сабору, и то кад се расправљао берлински уговор, на основу кога је и изведена окупација и кад се већало о законском предлогу о управи ових земаља. Сва та питања не могу овом приликом опширно разлагати, доста је, да вам напоменем, да смо ми Срби посланици, радећи солидарно, за сваки важнији предмет, који нас је интересовао, имали свога говорника. Тако и у овим питањима заступао нас је др. Полит, који је верно тумачио наше мишљење. (Живио.) Др. Полит је сва та питања изучио као ретко ко, он је прави струковњак у стварима, што се тичу истока, те тако имадосмо у њему у том погледу најпозванијег заступника нашег. (Бурно живио.)

Дуго би било, кад би опширније обележио цео рад саборски, па за то ћу се ограничити само на оне моменте, који се нас Срба непосредно тичу. Знаменита, управо најзнаменитија дебата на овом прошлом сабору водила се о законском предлогу о настави мађарског језика у вероисповедним основним школама и препарандијама. Посланици свих народности сложише се том приликом да даду снажног одпора уважању мађарског језика у наше школе. У овоме отпору потпомагао нас и један мађарски посланик, не могу а да вам не кажем име му — Мочари (живио), који је отворено рекао, да је циљ овом закону, да се народности помађаре. Уз ову циљ вређа још овај закон, располажући с нашим школама и учитељима и наше автномно право, а мора се осудити и са педагошког гледишта. Није нужно, да о овој расправи даље говорим, она је и сувише добро позната, о њој су читаве књиге изашле. Нема сумње да ће овај закон промашити своју главну циљ, циљ помађаривања, бар у нас Срба, али је по наставу од огромне штете особито за нашу српску децу, јер у нашим основним школама мора се сада учити три језика: српски, црквено-славенски и мађарски.

Још један важан моменат нашег саборског рада, који се тиче само нас Срба, желим овде навести, а то је питање о нашој народно-црквеној автономији.

Једва једанпут после толиких напора и невоља омогући се српском сабору 1874. да установи своје саборско устројство, као темељ даљега развитка на пољу народно-црквене автономије. Ово саборско устројство потврди Његово Величанство 1875. и тада изабрани саборски одбор одпочне свој редован рад, који се састојао у главноме у томе, да приправи предлоге за идућу саборску расправу. На сабору 1879. расправљали су се ови предлози, но сабор се врло касно састао о дубокој јесени, те није имао времена, да савлада онај велики материјал, што је пред њега изнесен. На своме растанку побринуо се сабор о своме идућем састанку, те реши да се 1880. опет састане, да продужи и доврши своје многобројне особито организаторне послове. Но тек што се затворише врата саборнице, изненадише нас неочекивани догађаји: српски патријарх Прокопије Ивачковић, стављен је у стање мира, а епископ бачки Герман Анђелић именован је за администратора. Ова незаконито изведена промена у нашој цркви и у нашој народно-црквеној автономији изненадила нас је тим више, што је угарска влада била задовољна са радом прошлога сабора, што је и сам краљ изјавио своје највише признање о томе раду. Ова промена јединствени је случај у нашој цркви, њом је повређена слобода верозакона, црквени канони, најглавније право нашег народа, повређена је наша автономија па и сам државни закон, IX. зак. члан ак од 1868., који је ујемчио народно-црквену автономију српску. (Тако је.) Све ово нагласио сам у интерпелацији на угарског министра-председника Тису, у којој сам га питао за узроке, зашто, и за основе на коме је произведена ова промена у нашој јерархији. Одговор министра-председника није ме задовољио, јер није знао оправдати незаконитост свога поступка. Даље кораке у угарском сабору у овом питању нисам чинио, јер нисам пријатељ томе, да се наше автономне ствари тамо расправљају и решавају, све дотле, док се неисцрпи обрана на нашем властитом пољу, на пољу автономије. И ову интерпелацију ставио сам у толико, у колико је повређен сам државни закон, и у таковој форми, која непрејудикује ствари и нашем даљем поступању у одбрани својих права. Па зато није ми сада задатак, кад вам као ваш посланик на угарском сабору полажем рачуна, да се упустим у свестрано и потанко разлагање овога питања, биће томе прилике за мене онда, кад будем давао извештај о своме раду као посланик на српском народно-црквеном сабору. Овом приликом дозволите ми да наведем само још толико, да се у тој ствари води још једнако парница између угарске владе као највише државне и саборског одбора као наше највише автономне власти у тој цељи, да се сазове српски народно-црквени сабор. (Опште одобравање.) У последње време представила је тога ради депутација саборског одбора министру председнику и министру богочасти и том приликом показала се обострана жеља, да се што пре нађе излазак из досадашњег заплета. Ја сам се непрестано око тога трудио па и усменим обавештајем надлежних кругова, доказујући преку нужду што скоријег сазива сабора и употребио сам и последње часове мога послаништва на то, да разложим особито министру богочасти и јавне наставе Аугусту Трефору овај праведни захтев српскога народа. (Живио.) Министар Трефор дао је мени и моме садругу посланику Хаџићу тврдо уверење, да ће се нов српски сабор било октобра месеца али свакако о јесени сазвати, да бира у пуној слободи новога митрополита-патријарха и да продужи своје важне недовршене послове. (Бурно живио.)

Још један догађај споменућу овде, који истина не спада у оквир мога посланичког рада, али којим се испунила једна топла, пре три године мени опште изражена жеља мојих сомборских бирача. Нема томе још две године, како угледасмо на слободи нашега првака, вођу српске народне странке дра Светозара Милетића; (бурно, одушевљено живио); из свих крајева нашега народа похиташе родољуби, да га поздраве на слободи, па међу овима био сам и ја, да поздравим заслужну старину, који је толико радио и патио за свој народ (бурно живио.) Воља је нашег народа, да обојица и опет ступимо на поље јавног рада, испуни ли се та жеља, то ћу у заједници с њиме својски се заузимати за бољитак и напредак нашега народа. (Бурно, одушевљено живио.)

Па сад дозволите да пређем на свој програм. Нисам новајлија на политичном пољу, а и ви сте стари опробани борци, познајемо се добро од толико година, па није нужно, да потање разлажем начела наше странке. Ако будем тако сретан, те будем и опет ваш посланик, ја ћу као до сада тако и од сада као на овом прошлом тако и на оном идућем сабору заступати ваше интересе у смислу програма слободоумне српске народне странке. (Живио.) Према томе заузећу на сабору опозицијони положај (одобравање) као такав, као грађанин ове земље трудићу се, да се очува-

ју и унапреде интереси целе отачбине на име у свима питањима финансијалним, економским, трговачким и занатлијским. У овом питању заступаћу и говором ваше потребе и захтеве на ваш позив и на вашу жељу. Као народносном посланику биће ми задатак, да заступам народности у опште а српски народ, његова права, његове потребе и жеље на посе. (Одобравање.) Особита брига биће ми, да браним — ако се и опет нападне — нашу народно-црквену автономију. Ја сам уједно и представник ове вароши у варошком одбору; ма да ћу имати посла на све стране, и у Пешти као посланик на уг. сабору и у Карловцима као посланик на српском сабору и као члан наших највиших народно-црквених власти, ипак мораћу наћи времена, да као варошки одборник споразумно с вама заступам интересе целе вароши а особито наше српске. (Одобравање.)

Сав мој рад биће посвећен држави, народу српском и овој вароши. (Одобравање.) Не могу казати, да сам себе са свим занемарио, ал на себе најмање се обзирем, посветио сам се искључиво јавном раду па за себе нити сам тражио ишта нити тражим ишта, нити ћу тражити, јер сматрам као највећу дужност своју, да се и опет вратим у вашу средину са светлим образом и поштењем, пошто држим, да у представнику народном ваља да се огледа образ и поштење и самога народа. (Бурно живио.) А вама нека је од мене велика хвала, што сте ме пре три године изабрали за вашег посланика, а хвала вам и на садашњој кандидацији, јер народно поверење то ми је највећа награда за мој рад, то је једино одликовање које тражим. (Бурно, одушевљено живио.)

У ОЧИ ПОСЛАНИЧКИ ИЗБОРА.

Како се избори посланика за уг. зем. сабор идуће недеље већ започињу, и нарочито у изборним срезовима бачке жупаније избори се већ 12. (24.) јуна, у петак предузимају, и како је по томе овај број листа последњи, које ће једном делу сународника нам бирача за времена до руке доћи: то налазимо за нашу публицистичну дужност у последњем часу глас наш подићи, и Србима бирачима на срце метути да своју дужност испуне, у интересу не толико кандидата, у чему би нам се можда нека пристрасност приговорити могла, колико у интересу народне ствари, која је и кандидате потакла, да се ставе народу на разположење, и ако изабрани буду, на уставном пољу ступе у тешку и неједнаку, али по име и образ народа потребну, и бољој ближој будућности пут отварајућу борбу.

Нећемо да овом приликом млого речи потрошимо — речи је било доста. Сад су дела на дневноме реду, и ми обраћајући пажњу наши сународника на значај, који предстојећи избори за име нашег народа у овој земљи, и према другим немађ. народностима имају, и предочавајући им моралну одговорност, која на свакоме Србину бирачу, а особито на оним Србима лежи, у којима околни народ поверења има, и у којима своје прваке сматра — сад у последњем и одсудном часу пријатељски опомињемо, да дужност своју испуне бирачи гласањем на свога кандидата, а прваци такође и вођењем на биралиште.

Бачка и Банат треба да потврде своје белеге у Н. Саду, Сомбору, Вел. Бечкереку, и уздинском срезу, и ми се уздамо и надамо, да ће ји потврдити. Осталим срезовима, у којима је српска већина, као тителски, ново-бечејски и турско-кањишки, и који су у последњим изборима у мањини остали, биће дужност, да себи образ пред народом и светом осветлају. Седам српски посланика народне странке на уг. сабору били би угледна чета народни поборника на уг. сабору. Ако срећа послужи да бројно већи, али до сад растројени товаришки срез и старобечејски бројно од већине не далеко стојећи срез победе, и кандидате српске народне странке изберу, то би на угарском сабору било 9 посланика Срба народне странке, који би са белоцркванским послаником постигли број 10 посланика који је потребан, да се предлог или у течају расправе исправак са правом завршне речи учинити може.

Заборависмо, каже се, пардањски срез, у коме је српска већина. Тај је срез истина бирао Србина негде опозицијоне, а после владине мађ. странке, али је народна свест у њему слабо на површину избијала. Ако се и тамо што може, требало би се, и можда у последњем часу могло би се што учинити. Бечкерек, кад већ сам не може да се креће, могао би онде из своје средине дати кандидата.

Белоцрквански већином српски срез истакао је Романа Бабеша за кандидата. Право нам је, особито кад се романског првака Бабеша тиче. Могло би се уговорити, да се у том срезу у будуће бира по „турнусу“ — Србин и Роман један за другим. Тим би се оличавала и солидарност, заједница српско-романска.

И тако желећи свима српским бирачима народне странке на биралиште: сретан пут! — надамо се, да ће нам са биралишта и сретни гласови стизати, и желимо, да нам пријатељи излазак гласања на биралиштима телеграфски јаве, и о течају избора извештај пошљу, да би народ наш добио верну слику народног кретања, и — народне свести.

Бирачки збор

српске слободоумне народне странке у Сомбору.

2. (14.) јуна у 10 сах. пре подне искупише се, ма да беше кишовито време, преко 300 српских бирача у дворани и дворишту српске православне општине. Особито је многобројно био заступљен земљеделски сталеж и то не само из вароши него и са салаша. Кад председник ужег одбора за постављање кандидата познати родољуб г. Сима Бикар ступи у дворану, буде дочекан одушевљеним „Живео!“ Исти поздрави искупљени бирачки збор и навести уз изразе свестраног задовољства, да су постојавше размирице у овдашњој срп. народ. слободоумној странци престале и да је слога успостављена. Пошто за тим бележник Ника Грујић прочита спис, који се на то односи, предложи председник уз неописано удушевљење дра. Нику Максимовића за нашег кандидата и за идућу саборску перијоду. Цео збор одзове се том предлогу са бурним „Живео Ника Максимовић посланик!“ и кад на поновљено питање, нема ли можда кога, који би био томе противан, сљедоваше још бурније „Живео Ника Максимовић посланик!“, то предложи председник г. Сима Бикар депутацију од преко 20 чланова из свију сталежа, која се уз предвођење г. Васе Бикара упути у стан г. дра. Н. Максимовића, да га у збор позове, да да извештај о свом саборском раду и да развије свој програм. Цела велика црквена кућа орила се од одушевљеног „Живео др. Ника Максимовић“, кад се исти указа пред бирачким збором. Ту га дочека председник г. Сима Бикар, изјави му, да га је бирачки збор поставио за свог посланичког кандидата и да је жеља целога збора, да чује од њега његов програм и рад његов у минулој саборској перијоди.

На овај предлог узе реч др. Максимовић, те поднесе свој посланички извештај. (Извештај му доносимо напред за се. — У.)

На последње речи овог говора посланичког кандидата одзове се скупштина са бурним, одушевљеним усклицима: „Живио наш краљ Фрања Јосип I., престолонаследник Рудолф и Стеванија, отаџбина и народ српски!“

Председник Сима Бикар: Наша је грађанска, наша је српска дужност, да се својски заузмемо и употребимо сва законита средства, да нашег посланичког кандидата изаберемо за свога посланика (живио). Сваки од нас треба да сматра као своју дужност, да дође на биралиште, да брани изборно, као најлепше грађанско право своје. Да се избор успешно спроведе, већ је изабран један велики изборни одбор за варош; но нужно је, да се сада овде означе главнији и важнији људи на селиштима као наши повереници. Ми смо саставили листу повереника на селиштима; изволите је саслушати и допунити.

Перовођа Ника Грујић чита имена повереника. Примају се са новим допунама.

Овом одлуком бирачке скупштине установио се избором одбор на салашима од 100 бирача, а исто толики одбор постоји и за варош, у ком је већином заступљена интелигенција.

Председник Сима Бикар: Овим смо обавили наш посао. Срдачно вам се захваљујем, што сте се у тако великом броју искупили и тиме засведочили вашу српску народну свест. Још једанпут вам препоручујем, да живо порадите на томе, да се оствари у овој скупштини једнодушно изражена жеља наша. Српски народ у Сомбору сложио се и ујединио се у једну српску народну странку, имајући на уму велик замашај предстојећег избора не само по Сомбор већ и по цело Српство. Ова наша слога нека нам буде залога лепше будућности (бурно живио). Ова слога, ваше до сада засведочено родољубље, општа одушевљена воља, даје ми тврдо уверење, да ћемо овом приликом сви до једног наћи се на уставном мегдану, те да ћемо одржати сјајну победу. (Бурно, одушевљено живио.)

Одушевљеним усклицима: живио Н. Максимовић! разиђе се око 12 сати ова знаменита бирачка скупштина, какве Сомбор давно већ видео није. Са осећајима радости и задовољства одоше својим кућама чланови скупштине, да казују и онима, који нису тамо били, да је у Сомбору слога, а шта значи у нас слога, знате сви, значи победу.

Изборно кретање.

Српска народна слободоумна странка **Старо-паланачког изборног среза** држи данас у недељу у срп. читаоници у Ст. Паланци бирачки збор, на ком ће истаћи посланичког кандидата. На конференцији ће бити и намењени кандидат истог среза, Мита Поповић из Сомбора, и том приликом биће му кандидатура и формално понуђена. Бирачи српске народне странке умолили су жицом овдашњи средишни одбор, да кога од народних првака пошље на збор у Паланку, на што је одбор закључио, да одборски председник др. Полит отиде, што је исти јуче и учинио.

*

Изборни календар. Познато је, да је рок саборским изборима у целој земљи одређен од 12. (24.) јуна до 21. јуна (3. јула) закључно. Ово су изборни рокови, колико су тј. до сад познати, у županijama и варошима, у којима Срби живе: 12. (24.) јуна: у бачкој, барањској и арадској županiji и вароши Бији. — 13. (25.) јуна на Реци. — 15. (27.) јуна лицем на Видов дан: у вароши Новом Саду и županijama торонталској, тамишкој и крашовско-северинској. — 16. (28.) јуна: у варошима Араду и Суботици. — 17. (29.) јуна: у варошима Вел. Кикинди, Сомбору и Вршцу.

ИСПРАВАК. „Изборни календар,“ како је оба пређашња пута састављен и саопштен био, неисправан је, погрешан је, особито што се тиче бачке županije. Из будапештанских листова прешла је погрешка и у наш лист. Како су они, тако смо и ми на пред исправили, **да су у бачкој županiji избори 12. (24.) јуна,** а не 16. (28.) јуна, као што је до сад стојало. То исто важи и за барањску županiju.

*

Из Сомбора нам пишу: 10 јуна била је седница варошког средишног одбора за избор посланика. Председавао је начеоник Михајло Хофман; присуствовали су: Бартал адвокат, Фехир апат, Фалчионе трговац, Буња столар, Милашевић апатекар, од Срба: др. Максимовић и Павле Станимировић.

Др. Максимовић и Павле Станимировић дошли су први пут у седницу па су имали најпре да положе званичну заклетву.

Бележник Турски почиње читати заклетву на мађарском језику: „En....“

Павле Станимировић: како ћу ја полагати заклетву на мађарском језику, кад га незнам?

Градоначеоник Хофман: Немамо на српском језику. Ја сам тражио у књижарама законе на српском језику, али нигде нисам их нашао. Нико их не купује. Незнам како би их могао набавити.

Др. Максимовић: Обратите се на владу. То је њена дужност.

Именовани чланови полажу заклетву на мађарском језику.

Затим се пређе на дневни ред. Решено, да се гласа пред два изборна одбора, један у варошкој кући, други у гостионици код ловачког рога. У варошкој кући гласаће најпре бирачи средње вароши, за тим Горњо-варошани, па онда Црвенчани. У гостионици код ловачког рога гласаће најпре Селенчани и за тима Банаћани. Срби су предлагали, да се остане при старој подели и при старом реду, јер на то се бирачи већ научили, али то се није примило, јер се томе опирао вођ централног одбора Фалчионе!

Други предмет: избор изборног председника и одборског изасланика.

Бартал: Председник нек буде Михаљи,

Хофман: Немојте предлагати човека, за кога знам да се неприма.

Фалчионе: Ја предлажем г. Бартала.

Већина прима.

Бартал: За другог председника предлажем Фаличиона.

Фалчионе. Не ја, него Виртер.

Већина прима Виртера.

Др. Максимовић: За заменике председницима предлажем др. Јована Вујића и адвоката Мату Поповића.

Бартал: Не мојте бирати такове људе, који неразуму закон; него ево Фалчиона.

Др. Максимовић: како можете и предпоставити, да адвокати неразуму закон. У Сомбору има — рецимо — половина српских бирача, кад су председници Мађари, у реду је да им буду заменици Срби.

Цео одбор ником поникао.

Бартал: избор посланика пре три године није био законит, јер Бикар није разумевао закон, па је закључио избор пре законитог времена.

Др. Максимовић; Неће бити, Бикар је закључио избор по налогу изборног председника Нике Лалошевића.

Бартал; Дакле је он погрешио, ал ја нисам хтео протестовати.

Др. Максимовић: Могли сте слободно, ал неби се помогли. Председник је са свим добро тумачио закон и владао се коректно. О томе сам се уверио, што сам на сабору разгледао записнике посланика, па сам нашао, да је свуда тако било као у Сомбору, где год су биле две изборне комисије.

Бартал: И заменици треба да су искусни у изборима, мој нека буде Тарцаји, а Виртеров Фалчионе.

Већина прима.

Трећи предмет: дан избора.

Фалчионе. 29. јуна.

Др. Максимовић: Тај дан је велики римски светац Петар и Павао. Ја нисам ни за недељу ни за светац нека буде тежетником.

Апат Фехир: Нисам ни ја за светац; ја предлажем 27. јуни.

Ал Бартал је помислио: tu es Petrus et super hunc petrum aedificabo electionem nostram, па рече: Треба људима олакшати, да могу доћи на збор; ако неможемо свима, тим ћемо олакшати бар половини.

Др. Максимовић: Ако то хоћете онда одредите недељу, па је олакшано свима.

Милашевић: Има разлога и за једно и за друго, да гласамо, па ко кога надгласа,

Гласа се, већина прима Петра и Павла.

Овде се неможе рећи, ни по Петру ни по Павлу, већ баш и по Петру и по Павлу.

После тога изберу се два изборна бележника и два заменика — сва четири Мађари.

Дакле од осам гласова изборне комисије ни један Србин.

Ово је равноправност у Угарској.

*

Из Сомбора нам пишу даље:

У нашој вароши опште се осуђују чланови мађари средишног одбора варошког, што су користећи се својом већином изабрали за чланике, који ће руководити избор посланички, све саме присталице овдашње тако зване мађарске странке. Овај чин очевидне странчке, пристраности никако не слаже се са заклетвом, којом се чланови средишног одбора обвезују да ће безпристрано вршити своје дужности око избора. Па и са политичког гледишта мора се овај чин осудити, јер у једној вароши, где је половина Срба а знаменита већина српских бирача, не бирати ни једног Србина између осам изборних часника таква је народносна искључивост, какве нема у уставном и просвећеним државама на целоме европском континенту. Овакови поступци говоре боље него ми сами, за то, да је незадовољство народности оправдано и њихова опозиција основана. Међутим ако се оваковим избором часника иде за тим, да се омогуће неки извесни маневри при самом избору посланика, онда морамо приметити, да су Сомборци старе уставне мегданџије, који ће знати ма како вешто удешеним махинацијама доскочити, те законом у руци неће дати, да им се изигра њихово најлепше грађанско право. А да се мисли и на какву незакониту самовољу противу нас, то нећемо ни да претпоставимо, јер у таковим случајевима имају бирачи заштите и сатисфакцију у другим много јачим факторима, Према свему томе идемо избору на сусрет са тврдим уздањем, да ће победа бити на нашој страни.

*

С оросламошког бирачког збора за кандидовање земаљског посланика 1. јуна. Збор је био заказан тај дан за после подне; али већ пре подне у 10. сахати већ се браћа из даљих места почеше купити; а који већ беху пре стигли, одоше г. солгабирову у спахилук и учине устмену пријаву означивши место „збора“, дакле место беше српска школа, истина мала дворана, али лепо је време, те ће улица и двориште послужити.

Умољеном кандидату др. Топонарском одма се брзојавом јавило, још у 11 сахата, да се „збор“ купи, и да се умољава да дође на збор; тога ради изађоше на многи коли пред њега, врли и одушевљени бирачи, из свију места овога среза, тако, да их је милина било видити у окупу на станици где жељно очекују свог милог кандидата; кад влак приспе и тек се кандидатови пратиоци помолише, гг. др. Живко Богдан и Пера Прекајски, као знак да је ту, а већ се заори громко „живио др. Топонарски,“ а кад он сиђе, неби краја: „живио“. Кандидат седе на за њега приправљена сиришка кола те са браћом пратиоцима крене пут села, а за њима бирачи друм закрчише, утркивајући се коће пре за кандидатом; улегосмо у село Оросламош, свуд се ори: живио Топонарски! За тим наши гости одседоше код ваљаног Србина, Уроша Арновљевића трговца. У два сахата дође г. солгабиров — наравно с полицијом — у школу, ал ту већ беше пуно света, бирача улица пуна, дворана и двориште; — на то уважени старац г. Ђорђе Јаковљевић парох ђалински прикаже се и рече: да је он опуномоћени сазивач овога „збора“ те заиште да се збор за јаван прогласи. Солгабиров прими, али рече, да на основу достављене му пријаве, може само слободоумне странке конференција бити, и за то ју као јавну проглашујем, али само као што су сазивачи пријаву учинили: „конференција слободоумне странке“. (Као да се солгабирова тиче друго што знати, него да је то „бирачки збор.“ У.)

Међутим је и наш кандидат већ био у школи, и кад чује, да је конференција за слободоумну проглашена, одма ближим око њега рече, да он као противан таквој странци неће и неможе свој програм говорити, и одма изађе на поље; наравно то не беше свима познато, већ се збор конститујише, означивши и кандидата и пошље своје изасланике по њега; изасланицима рече кандидат: „Мој програм не могу у таквој конференцији развити и говорити, која је као слободоумна сазвата, јер

се моја народна начела с тим не слажу, него ако ће солгабировов слободу допустити, добро, а ако не, нека се конференција распусти. Изасланици вратише се и изјавише шта је у ствари, а г. солгабиров рече, да под другом фирмом „конференцију за данас не може дозволити“ и распусти конференцију. А то је била сва кривица, што је пријава таква учињена, на то бирачи одоше кандидату, којима се кратким значајним говорничким разлозима прикаже, и ту се по ново пријава потпише од више бирача на солгабирова да ће се друга конференција 19. јуна у недељу по ле подне опет у месту Ороспамошу држати, на коју ће кандидат доћи, и свој програм држати.

*

? **Из чаковачког изборног среза** 3. јуна. Држећи за нужно да српска читалачка публика и из овог среза о бирачком кретању извештена буде, намеран сам овим цео ток истога описати.

Још месеца марта био је први бирачки збор за овај срез сазван, на којем је од стране оних, који приликом последњег избора од никакових средстава президијнису, а да г. Белу Водијанера за посланика протуре, кандидација истога сасвим одбачена; и то не баш ласкавим аргументима по самог Водијанера.

За кандидата за идуће саборско заседање буде г. Јулије Мунћан начеоник чаковачког среза истакнут, том приликом пало је у саветовању крупних речи, како жупанијска власт наш срез за најмамелучкији сматра, јер кога нам од горе означе, тај је свагда и посланик, за такови поступак, рече један бирач, заслужујемо назив мамелука не у жупанијском, већ у земаљском смислу.

Г. Јулије Мунћан, допраћен неколицином бирача, изјави, да се кандидације примити жели, али да прво жупанијску власт у Темишвару за дозволу упитати мора; — о бруке! као да власт у овом случају, у којем г. Мунћан не као солгабиров, но као слободан грађанин уставне земље стоји, што дозвољавати и забрањивати има!

Само ова једна изјава г. солгабирова довољна је, а да се сваки уверити може, каково би јадно место у случају избора наш посланик на сабору заузимао, он би и тамо какову власт нашао, коју би молити ваљало, када намеру има да о чему говори, интерпелира — па ваљда и гласа. Међутим жупанијска власт није дозволила своме солгабирову да кандидацију прими, — и он је заповест послушао; усљед чега други бирачки збор сазван буде, на којем г. солгабиров то свечано изјави.

Сада је дакле наступила потреба, да другог кандидата нађу, и на највеће удивлење свију, који су против водијанерове кандидације били, и опет *истакну њега, набрајајући големе заслуге*, које је г. Водијанер стекао за ово кратко време од 6 месеци, од кад наш срез заступа.

Један општински бележник тако је забраздио, да је наводећи врлине и заслуге водијанерове јавно на збору у своме говору напоменуо, како је његова општина на једну реч посланика, коју је овај код министра заложио, од судске екзекуције спашена; јер је екзекуција телеграфски обустављена! —

Овде нам се нехотице питање намеће: Зар министар у уставној Угарској над законом стоји? јер ако је пресуда законита, од куда министру моћи и права да је обуставља? а ако је неоснована и незаконита, онда та околност врло јадну сенку на наше судство баца.

На неколико дана после ове конференције дошао је г. Бела Водијанер међу своје бираче или боље рећи међу своје кортеше, који се из самих општинских бележника састоје а и ови нису му одвећ одани, већ морају по саповести „с више“ при свима гозбама, банкетима и партајским састанцима да учествују; а да би бар кога ту било, јер од грађана, који нећеду да у мутном лове, не видосмо ни при самом банкету ни троје.

Пропутовавши уз пратњу г. солгабирова свој срез, отпутовао је кандидат пут Пеште са тврдим уверењем, да се материјалним жртвама — па и без других способности — у Угарској до посланичког мандата доћи може.

Но на радост сваког слободоумног човека, у стању сам јавити, да за овај пут у нашем срезу бар тако одвећ лако неће ићи.

Неколико одличних бирача овог среза, којима је тероризам извесне клике додијао, и који појимајући важност изборног тог најлепшег грађанског права, сазвали су за 3-ћи дан Духова конференцију опозицијоне странке да се посаветују којим би се начином до споразумлења доћи могло, а да и у овом срезу једном опозицијонар за посланика изабран буде.

Конференција је јуче у башти српске црквене општине уз неочекивано јаку посету одржана, на којој је закључено да се слободни бирачи овог среза за привржене умерене опозиције прогласе, — а за кандидата ове странке истакнут је уз бурно одобравање свију присутних будапештански адвокат г. Стеван Јовановић!

Чаковачки Срби који са уставног међдана не уступају, беху на овом збору јако заступљени и поступили су по правилима вел. бечкеречког програма, прогласивши да ће од своје стране потпомоћи избор опозицијонара.

На овај корак побуђује их и тај разлог што г. Стеван Јовановић у своме програму јасно наглашује, да ће свима силама настојати а да праведна жеље немађарских народности уважења задобију.

Ми се још и томе надамо да ће г. Јовановић, ако посланик овог среза постане, свагда стати и у обрану наше законом освештане црквено-школске автономије. Наш кандидат који је романске народности нека такође никад не заборави, да је већина бирача овог среза тог истог племена, те нека дозвољеним средствима поради да романска народност на пољу политичног морала — бар у овом срезу — другим путем пренe.

Појаве које су усљед одржања ове конференције на површину избиле од већ су значајне, а да се публицистички не региструју.

Код нас су до сада само такови изабрани били за посланике, који су свој мандат искључиво за личне циљи употребљавали, Ђура Ивачковић бивши крашовски вел. жупан и у последње доба Јулије Препелицаји садањи инспектор херкулових купка код Мехадије ни један пут за сво време њиховог саборисања не подигоше свој глас ни при једној важнијој дебати; а у Темишвару држ се и данас да чаковачки срез само онога изабрати може, кога тамо желе; — сада ће се уверити д и противно може бити, да народ, сит празни обећања неће више допустити да неколицина без савесника, проиграјући поверење народно, на масн места дођу.

При конференцији овој држао је веома зна чајан говор г. Карло Гречак кандидат умерен опозиције за варош Вршац; ми смо у њему упо знали особита говорника који је програм опозиц јоне странке врло лепо развио, нагласивши да ј за владавине садање владе модерно постало сум њати у патријотизам сваког угарског грађана не мађарске народности, осудио је окупацију Босне и запитао је покрај неброј других мана садашњ владе шта је иста учинила за подизање пољ привредне и индустријске струке, и дал је и кад какови покушај учинила да све народности ов заједничке домовине умири и задовољи; одгово је на све то једна реч: „ништа“! протестирао ј против тога, да је у Угарској скоро до тога до шло да се Србима, Романима, Немцима и Слова цима замера када се на своме језику провађају, и препоне им се чине да се у својим матерњи језицима изображавати могу.

Као што видите г. Гречак заслужује да ц вршачки Срба при избору једногласно потпомогну буде, а ја имам узрока веровати да ће кандида Гречак и посланик Гречак једно и исто бити.

Да завршимо, изјавом да г. Стеван Јовановић изгледа на успех имаде, и да се јако надам да ћ скорим повољним извешћем о избору посланик вашу читалачку публику известити моћи.

Политички преглед.

Као што „П. сл. Преси“ из Будапеште 2. о. м. јављају, угарска влада већ спрема, што је нужно за **спојење војничке Крајине**. Што се тиче финансијске стране тог чина, министар финансија Сапари већ је о томе почео преговоре с управитељем троједничких земаљских финансија, Давидом, који је тога ради телеграфски у угарску престоницу позван.

Угарски министри финансија и комуникација већ су, као што „Буд. Кор.“ јавља, на основу већ проглашених закона потписали с подузетници (Аустријском земаљском банком (Landesbank, тако је бар „П. Л.“ зове) и фирмом Фив-Лиљем) **уговор о грађењу будапештанско-земунске железнице.** Главни грађевински подузетници подвезаће сад с подузимачи Шварцем и Грегерсеном коначне уговоре; но то не ће тако брзо бити, јер су се међу једним и другим подузетницима појавиле повелике диференције. Шеф Фив-лиљеве фирме, који се сад у Будапешти находи, како ту сврши нужне уговоре, одмах ће се спустити у Србију, да и ту почне железничку градњу, јер до сад није у том погледу ништ учињено, шта више, концесијонари се још нису ни одлучили, хоће ли српске железнице о свом трошку градити, или ће грађевине дати другим подузимачима. Претходне радње за дунавски и савски мост још нису почете.

Из **изборног кретања у Угарској**, које је већ стигло на врхунац свој, саопштавамо, да је словачка народна странка до сад истакла три кандидата, и то П. Мудроња и Дулу адвоката у два среза турчанске жупаније и Михајила Мудроња, пожунског адвоката, у Модри. Из шењејева програмског говора, што га је вођа консервативаца 31. маја пред своји бирачи у Пожуну држао, саопштавамо само оно место, где се говорник дотакао окупације Босне и Херцеговине, јер нам простор листа, који морамо нашим текућим стварима посветити, не допушта, да га опширније изводимо. „Нисам“, рече Шењеји, „сметао с ума важне пробитке и знаменито звање, које је Аустро-Угарску монархију и са становишта угарских интереса допало у источним деловима Јевропе. Сматрам за нужно, да монархија и у оним пределима одржава свој углед и уплив, па да га до потребе и по цени жртава употреби. Вазда сам држао, да се власнички одношаји могу мењати само нашим упливом и нашом приволом и обзиром на наше користи. Никада нисам мислио, да би се оправдани захтеви источних хришћанских народа и њихове тежње за ослобођењем могли противити право схваћеним интересима мађарског народа. Но уверен сам, да се све оно, што се није дало избећи, могло постићи моралним и политичким средствима и упливом нашег положаја, а без земљишне окупације. Шта више, ја мислим, да та окупација није наш положај и наш уплив у тим пределима учврстила, већ у право ослабила, те с тога баш мора човек покудити ону лакоумност, којом је тај потхват извршен, као и неискрено, дволично поступање владино спрећу парламената и јавног мишљења, јер се тако морало догодити, да је јавно мишљење заишло страпутицом, те га је у след тамног и прикривеног значаја те политике обузело неповерење и немир, од којих се последице још и дан данас осећају.“

Званичне „Срп. Нов.“ имају извештај, **како је кнез Милан у Петроград приспео.** Кнез је стигао у руску престоницу 1. јуна у 6 сах. у вече. На станици га је у име цара дочекао велики кнез Владимир. Једна сатнија пешака, постављена на железничком перону, одала је српском кнезу војене почасти. Одатле се гост са домаћином одвезао у царску зимску палату, где беху за њ спремљена одељења соба. Како је кнез Владимир отишао, одмах је и кнез Милан са својом пратњом отишао у цркву св. Павла цару Александру II. и царици Марији Феодоровној на гробове, те на исте положио венце. Отуда се кнез вратио у зимску палату.

Јавили смо већ, како је **Аустро-Угарско-српски трговачки уговор у инглеском парламенту** истакнут у ред парламентарне дискусије. Сер Друмонд Волф интерпеловао је у доњем дому парламента, зна ли влада за трговачки уговор, што су га Србија и Аустро-Угарска међу собом подвезале; не даје ли тај уговор Аустро-Угарској извесне повластице, које могу бити противне инглеско-српском трговачком уговору, на име оном чл ну његовом, где се говори о најповлашћенијем народу; шта мисли влада учинити зарад повластица инглеских поданика и је ли она што са Србијом о томе дописивала. На та је питања сер Черлс Дилке 2. о. м. одговорио, па рекао, влада се нада, да ће наћи начина и средства, како да уклони сваки штетан уплив, што би га могао Аустро-Угарско-српски уговор имати на инглеску трговину; но не би добро било, рече, да се још сад парламенту поднесе дотична преписка.

У **Бугарској** се све живље развија слободоумна агитација против кнежевих деспотских умишљаја. Осим познатог писма, што га је бивши министар председник Занков отворено писао руском заступнику Хиртову, написао је и скупштински председник Сукнаров, отворено писмо народу и народним заступницима. У писму вели Сукнаров између осталог: „Положај, у који су нас оба кнежева прогласа довела, јест један од најтежих, што га човек само и замислити може. Бугарском народу биће за кратко време суђено, да изрече пресуду о свом политичком животу или својој смрти. Суђено нам је, да пред лицем целе Јевропе посведчимо, да ми нисмо измет Словена, него да смо зрели за самосталан политички живот и да смо га достни. Или зар да буде на срамоту нам пред цело Јевропом посведочено, да наши противници имадше право, кад устврдише, да Бугарска није дозрла за политичку самосталност?“ Сукнаров је од чана француске коморе, Лабушера, добио телегрм, у ком се бугарским либералцима честита на њиховом држању. Агитација против кнежевих умишљаја захватила је и саме женске кругове. Четир с најугледнијих средачких жена предале су кнезу као депутација адресу од 325 жена потписану, у кој између осталог пише: „Ми негујемо своје синов, да их у опасну часу жртвујемо за кнеза и за устав; но ми бисмо своју децу за издајице сматрал кад би она пристала, да се устав уништи.“

Агитација против реакцијонарских тежења бугарског двора такође је и у Источној Румелији корена захватила. Познато је, како је 31. маја у Пловдиву био народни збор и како су ту донете одлуке, који се протестује против апсолутистанских намера кнежевих, те Бугари из кнежевине позивају, нека е јуначки одупру истима. У тим и другим знаци назире Порта тежњу Бугара, **да се Источна Румелија с Бугарском сједини.** Ту исту намеру назире она и у исканом допусту Алека паше. Какбугарски престо може лако бити упражњен, то мили она, да ће Алеко радити за се, да он седне на њ, чим би у једно и сједињење Источне Румеије с Бугарском извршено било. За то она није уверверу од Источне Румелије ни дала допуст, да путује по бањама, јер се боји, да не би он то пут употребио на то, да код великих дворова тре стазу својим умишљајима. У тој истој бојазни изјавила је она — ако је тј. истина, што јавља турчки лист „Византија“, што у Цариграду излаз — страним заступницима, како ће погледом на органски статут кнежевине Бугарске сматрати, да кн Александар гази берлински уговор, ако си присви власт, као што намерава. Ако је дакле то истин онда се види, да Порта добро рачуна, јер кнез Александар постаће својим поступком у Бугарској с свим — немогућан. Какви мотиви Порти при м поступку били, да били, тек свакако је за „уавног“, бар уставно изабраног и на устав заклет владаоца срамота, да је и „турски“ султан против његовим неуставним тежњама.

ДОПИСИ.

(J.) У **Старом Бечеју** 13. јуна. — Одавна се није ништа чуло из овог места, али ову прилику не могу пропустити а да вам не пишем.

Као што је већ познато да се навршује година од како је умр'о Милан Костић, прота ст. бечејски, те усљед тога нужно је и да се попуни протопресвитерско место у Ст. Бечеју. Свесни чланови те општине дуго се борише за мисао, који би највернији прејемник био, до сада ваљаних и одличних протопресвитера ст. бечејских. И напослетку споразумеше се. Пун науке, пун поштења, пун челичног карактера, пун свештеничког достојанства, прота Јован Борота, професор карловачке богословије буде позван да дође у Бечеј, да уповна и Бачка онога човека, са којим се дичише и диче и данас заводи загребачки, бечки, пештански и кијевски, као са својим изврсним учеником, а задарска и карловачка богословија као са својим одличним, неуморним и савесним професором. Позваше га да им дође у походе и да се прими кандидатуре. Честити прота после дугог премишљања крене се на пут. На граници дочека га један од месних свештеника као изасланик, који исказа у име свију радост, што виде у средини својој милог госта. То вече била је вечера код ревносног председника црквене општине. Сутра дан беше празник духова. Литургија беше најсвечаније одслужена уз складно певање певачке дружине. На истој Литургији прочитао је са предикаонице своју беседу Ђорђе Петровић, катихета сомборске учитељске школе. У беседи својој рекао је како човек, особито Србин и ако је стран по месту, ипак није стран, те тако је и он дошао по позиву свештеничком (!? д.) у Бечеј да учи народ. Други дан на светој литургији изговори дивну беседу позвани прота J. Борота. Говорио је о одушевлењу. Тему је извео онако, као што се од њега само очекивати могло. У главном је обратио пажњу слушалаца на одушевљење за веру, дотакнувши се уједно и живота друштвеног, у коме је одушевљење неопходно нужно. Врло би добро учинио господин прота, кад би ту своју дивну беседу уступио „Хришћанском веснику“, како би се читаоци, имајући целину пред собом, најбоље о ваљаности исте осведочити могли.

Овом приликом показаше Бечејци са својим лепим дочеком да умеју ценити лепе врлине једног свештеника. Њихов дочек, њихова свест, која је увек предњачила српским општинама, показује изгледа да ће онај човек изабран бити, који је најдостојнији тога места, човек, који ће са челичним карактером, са лепом науком, моћи достојно заузети столицу протопресвитерата бечејског, који се неће плашити ни од каквих стрела, наперених против бољитка српског народа, него који ће одважно стати на браник против сваког нападаја, који хоће да угуши и оно мало, што има јадни српски народ у Аустро-Угарској. Такав човек јесте прота Борота, кога Бечејци изабраше за свога кандидата и кога позваше у своју средину. Евала вам свесни позивачи, будите истрајни у вашем толи значајном подузећу, па се заиста никад за тај корак покајати нећете.

Не могу а да овом приликом не упозорим оне свештенике, који мисле бити протукандидати проте Бороте, да добро промисле о позиву протопресвитерском, те да оставе на страну сваки лични интерес из чисте љубави према народу и цркви, којима служе. Нека имају на уму, да је наука најјаче оружје, те према томе да заједнички пораде, да на столицу протопресвитерата бечејског дође такав човек, који ће заиста бити достојан прејемник досадањих дичних прота бечејских; а таквог ће наћи у лицу Јована Бороте, професора богословије, који је досадањим радом стекао гласа, слободно смемо рећи, у целом народу нашем.

Бирачи! На овом важном кораку нека вам је црква ваша и љубав према народу путовођа, па ће добро бити.

Дакле напред!

Вести из народа.

Из **Госпођинаца** из Шајкашке пишу нам:

„Наш кнез Косовац дотерао је својом самовољном управом дотле, да нема чиме да званичнике влати. Он се сваки час опија, па се с људима свађа, а хоће поједине и да денунцира. Он је крив, што је и Мар. Лукић, поткнез суспендован.

Нови Сад, 6. маја. Из Карловаца добијамо поуздану вест, да је Анђелић добио именовање за „администратора“ по смрти патријарха, и да му је остављена, и односно с нова одређена досадања плата од 24.000 фор. годишње. Шта ми о администраторству мислимо, то смо разложили; али ако влада декларатори ју узима за основ администраторства, то би по истој и плату одредити морала, од које су врло далеко 24.000 фор. Сад би се морала та прекомерна плата из државне касе плаћати, или — накнадити, јер је ту реч о „моме и твоме.“

— **Трговачка и занатлијска школа** у Новоме Саду. У смислу одобрених штатута била је 3. (15.) овог месеца у дворани српског народног позоришта прва главна скупштина, којом се друштво „задруга за унапређење занатлијске и трговачке наставе“ („Verein zur Förderung des geverblichen und commerciellen Unterrichtes“) конституисало. После извештаја провизорног председника г. Фердинанда Шрајбера о стању задруге, конститујише се задруга бирањем својих часника. Из извештаја досадашњег председника види се, да ништа не стоји на путу да се већ почетком идуће школске године, т. ј. 1. септембра 1881 п. р. први разред отвори. Средства, којима ће се та посве потребна школа издржавати, попуњена су прилозима чланова, а г. председник је путем супскрипције трошкове за учевна средства и намештај набавио. Избори часника испадоше овако: за председника Фердинанд Шрајбер; за потпредседника Стеван В. Поповић; за одборнике Јов. Браун, Фрања Формајер, Ф. Калоција, Д. Кода, А. Кенигштетлер, Ф. Мудрох, Б. Шлангер, А. Шрајбер, М. Шварц, Љуб. Стефановић, А. Циглер, Г. Живановић; за надзорнике Стеван Поповић Пецција, Ф. Вил, Др. Визингер; за благајника Макса Фридман; за секретара Антоније О. Шрајбер. — Наставни језик биће немачки, али ће се учити и српски и мађарски.

НОВИЈЕ.

— „Еђет.“ јавља, како се по бечким војничким круговима говори, да је заједнички војени министар, гр. **Билант-Рајт**, поднео оставку. Ту вест доводе у свезу с једним скорашњим сензацијоним догађајем.

— Као што римска „Италија“ дознаје, у римској конзисторији, која ће се крајем овог месеца (по рим.) састати, прогласиће се, да се **јерархија у Босни и Херцеговини** успоставља. У стожерничком већу, које је само тога ради у Ватикану држано, претресано је питање о подизању епископија. Том је приликом додирнут и конкордатски одношај с Аустријом.

— **Томанија Обреновићка**, мајка кнеза Милана, а удовица Јеврема Обреновића, умрла је 2. о. м. у Београду и сутра дан је сахрањена.

— Српски повереник у конференцији у четворо, **Богичевић**, позван је од српске владе у Београд, да поднесе извештај о конференцијиној радњи. За десетак дана вратиће се опет у Беч.

— Био се пронео глас, да ће једна **велесила Бугарску посести**. „Рус. Агенц. пориче то.

— Избори за **бугарску велику народну скупштину** одређени су од 14. до 21. јуна, а скупштина ће се 29. јуна у Свиштову отворити.

— Као што „П. Л.“ из Сретца јављају, у владиним круговима говоре као о посведоченој истини, да је бивши министар **Занков** кнеза Вогорида у име своје странке поверљиво запитао, би ли ступио на престо **сједињене Бугарске**, кад би га позвали.

— **К подунавском питању** јављају из Берлина, ако се не узмогне с Румунијом доћи до споразума, ствар ће се до године можда уступити јевропској комисији, да је она реши.

— **Конференција у четворо** претресла је до 2. о. м. нацрт од Аустро-Угарске предложеног уговора до чл. 17. У седници, што је пре те била, изјавише турски пуномоћници, да никако немају упутстава, те да не могу у седницама ни учествовати.

— Руски велики кнез **Никола Костантиновић** послат је за једно са женом и дететом у Ташкенд у прогонство.

— „П. Л.“ јављају из Петрограда, како су у цркви **царског двора у Александрији** (код Петерхофа крај Москве) нашли 30 пуда динамита сакривеног. Пре неку ноћ нађоше гњурачи ратне марине испод **лиховског моста** петроградског, што води на балтичку железницу, подводни лагум, обложен неком смоластом материјом и у њему 3 пуда (120 фуната) динамита. Полицији је наложено, нека ништ не говори ни о једној, ни о другој ствари, да се народ не би још већма узбуђивао.

— 2. о. м. измењане су у Цариграду ратификације **уговора о грчко-турској размирици** због **граница**, као што су га јевропски заступници закључили.

— „Беч. оп. нов.“ дознају из Лондона, да Гледстон хоће Кипар Грцима да **поклони**. Једина сметња томе јест погодба с Турском, јер она добија од онуд 150.000 фун. ст. годишњег прихода. Дилке је противан томе, особито, како се Француска у Тунису угнездила.

— У доњем дому инглеског парламента поникла је у опозицији мисао, да се у Лондону створи **општи трговачки парламенат за свуколику британску државу за једно с насеобинама**. Поборници заштитне царине из доњег дома парламента предлажу, да се за трговачко-политичке цељи склопи савез међу Вел. Британијом и насеобинама јој.

— 1. о. м. решавале су левичарске групе **француске коморе** предлог, којим се захтевало, да се **комора одмах распусти и нови избори на 5. јул распишу**. Леви центар одбаци са 28 против 2 гласа **распуштање** и изрече, да треба прорачун ставити на дневни ред. Републиканска левица такођер одбаци **распуштање**, и то са 130 против 9, републиканска задруга са 62 против 56, крајња левица са 28 против 2 гласа. Од 320 републиканаца гласаше дакле само 70 њих за **распуштање**. По томе се види, како ће исти предлог и у комори проћи.

Разне белешке.

(**Нова молитва.**) Руски синод саставио је нарочиту молитву, у којој се тужи на невољу које је сад Русија допала, те моли од промисли помоћ. Молитва се та сад сваки дан по свим црквама руским на литурђији чита.

(**Ни један позоришни комад**) није за последњих петнаест година позоришнога напретка с толико приправа и трошкова инсценисан, као на виденском позоришту у Бечу нови комад „Божићни бор,“ који садашња управа дан на дан приказује. У том комаду приказују свега 436 особа, међу њима 86 деце. Проба с децом било је 26, с играчицама 32, с читавим особљем 22, а коначних (ђенералних) проба 3; свега је дакле било 83 пробе. Трошкови за тај сјајни комад износе 40.000 фор. или 100.000 динара.

ПОЗИВ

у редовну главну скуштину

„Друштва за срп. народ. позориште.“

Позивају се сви чланови „друштва за срп. нар. позориште.“ да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину, што ће се држати у **суботу** 27. **јуна** (9. **јула**) о. г. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске.“

Уједно се јавља, да свака општина или правна друштва у смислу §. 4. устава друштвеног бира на 100 фор. прилога или обвезе једног на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку главну скупштину.

Из седнице управнога одбора „друштва за срп. нар. позориште,“ у Нов. Саду 28, маја (9. јуна) 1881.

Пачеоник:
Др. Стеван Павловић с. р.

Сава Петровић с. р.
тајник.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

НОВА ДЕЧИЈА КЊИГА.

Баш сада изиђе из штампе у нашој наклади

ЛОАНГО

приповетка Ф. Хофмана

превео **Милутин Јакшић**.

Ова је књига врло удесна за **дар школској деци о предстојећим испитима**, те ју с тога препоручујемо општинама и родитељима.

Књига има близу 7 табака а стаје **само 30 новчића**. Ко на више узме, добива уобичајени рабат. Ко унапред пошље 30 новч. за књигу добиће ју у крстоплету о нашем трошку.

КЊИЖАРА
ЛУКЕ ЈОЦИЋА и ДР.
у Новоме Саду.

Изашао је из штампе 9. број

„ВЕЧЕРЊАЧЕ“

са овим садржајем: Петушков. Приповетка Ивана Тургењева. (Наставак.) — Из Карловца у Пику и Крбаву. Путне белешке из године 1880. Написао Владимир Красић. (Наставак.) — Листак: Безимене приповетке. (Настак.) — О Јовану Раићу млађем. — Српске старине: 1 Шћепан мали даје путни лист своме изасланику а двор аустријски. 2. Писмо Шћепанова изасланика кнезу Левашеву, руском конзулу у Бечу. — Шафариково писмо Вуку. — Мисли. — Белешке.

Сад је баш изишао из штампе у другом поправљеном издању једини школском влашћу проксани:

ЦРКВЕНО-СЛОВЕНСКИ

БУКВАР

СА

ЧИТАНКОМ

за други разред српских основних школа

Одобрен од српског народног црквено-школског већа.

(Буквар је укоричен у тврде корице

Цена је 16 новч.

Наручбине ваља слати **накладној штампарији А. ПАЈЕВИЋА у Новом Саду.**

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

(**Д. Манно.**) БУДИМ-ПЕШТА. 15. јуна. Хрђа проћа брашна наших млинара на страним пијацама приудила је опет као и прошле године, да овдашње млинаре уговоре чине, како би солидарно самлевање на извесно обтавили.

Према томе држана је овде конференција овдашњих млинара, по предлогу да се самлевање свих овдашњих млина преко јула оаустави није усвојен.

Овдашње млине радиће дакле и даље свака пра својој потреби.

Сајам усева, који се од неколико година амовде редовно држи, састаће се и ове године у августу почетрашњем закључку дотичнога одбора овдашње берзе.

У редовној трговини са храном нема код наскакавих знатних промена.

Разни основани и не основани гласови о настојећој жетви на име жита, не могу стално на цене да утиче пошто местимична квара увек има.

Кукуруз је пак ценом поскочио, ли зарад ерминске шпекулације. Таке промене пак трају, по самоприроди ствари док кратки термин тог познатог берзанског рада траје.

Побележене цене:

Потиско жито 76 кл. ф. 13·50 бан. и бач 73. кл. ф. 12.20 влашко 74 к. ф. 11·— српско 76 кл. ф. 11·50— на 3/м.

Кукуруз ф. 6·40—50.

Зоб ф. 6·—7.

Јечам II. ф. 6·40—6·80.

Раж ф. 10.20—10.50. за гот.

Термини:

Жито за пролеће ф. 11·20—11.25

Кукуруз за јуни ф. 6·60—62 за јули авг. ф. 6.55—6·58 за авг. септ. 6,65—70.

Проја I-а ф. 5·50—6·00

Зоб за јесен ф. 6·50—52.

Репица I-а бан. за јул. авг. ф. 12·3/8—12.4/8

Шљиве: I-а босан. ф. 20.—21 **I-а српске** ф. 18—18.50 за окт. нов. ф. 24·—

Маст пештанска готова роба ф. 67.50

Сланина: пештанска ф. 62.—63 **сеоска** ф. 60.—

Лој: ф. 42—43.

Мед ф. 28—30.

Шишарке: I-е мађ. ф. 20.—22 **I-а српске** ф. 16—18.

Восак ф. 122—125. све на 100 к.

Коже: овчије српске ф. 115—130, **банатске** ф. 140—150 за 102 ком. **мађедонске** ф. 35—36 за 56 кл. **Козије срп.** ф. 50·— за 56 к°. **Јагњеће и Јареће** ф. 90.—100 за 102 ком. **Кравније Војуске** фор. 100—105 за 100 к.

✝

С тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се наша мила и незаборављена мати, односно сестра и свекрва

РАХИЛА ГЕОРГИЈЕВИЋ

рођ. **НЕДЕЉКОВИЋ**

у 60-тој години живота своја после дужег и тешког боловања 3. (15.) јуна 1881. у 3 часа у јутру у вечност преселила.

Уједно изјављујемо топлу захвалност целом присутном грађанству, које је при укопу последњу почаст указало.

Вечан јој спомен!

У Новоме Саду 6. (18.) јуна 1881.

Георгије и Антоније Георгијевић
у име целе породице.

Курс бечке берзе 6. (18.) јуна

Ј. ер. дукати — — — — — — — —	5.52
Наполеондори — — — — — — — —	9.31
Немачке марке — — — — — — — —	57.10

ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј.

Смрћу г. Лазара Михајловића упражњено је у овој општини учитељско место, на које се овим расписује стечај.

Избраном учитељу спадаће у дужност, да обучава децу од два разреда у једној дворани.

За сад је упражњено место I. и II. разреда у предграђу „Туку“, но општина задржава себи право, да може и друкчији распоред чинити са изабраним учитељем; по потреби и одредби општине, биће дужност истоме да прими ма које овде находеће се учитељско место, било са једним, било са два разреда.

Учитељ је дужан у цркви појати и децу у црквеном пјенију обучавати. Желити би било да се компетенти и лично преставе.

Плата је у готовом новцу 500 фор. а. вр., стан у натуру или накнада за њега 200 фор. три хвата дрва и три хвата сламе.

Рок стечаја траје до 12. августа по нов. кал.

Молбенице шаљу се овдашњем школском одбору.

Из седнице школског одбора држане у Севтомашу 28. маја (9. јуна) 1881.

Јован Настић, перовођа. 3—3 **Новак Голубски**, председник.

С Т Е Ч А Ј.

На упражњено место учитељско на српској основној школи у Великом Гају, расписује се овим стечај.

Са звањем тим скопчана је годишња плата у готовом 200 фор. а. вр., 24 меци жита, 24 меци окрућена кукуруза, 3 хвата дрва, 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, бесплатан стан са баштом и сламе за огрев колико треба за школу и учитеља.

Учитељу спада у дужност осим законом прописани предмета још учити децу мађарски и немачки читати и писати, појати у св. цркви при богослужењу и парастосима, децу обучавати у црквеном појању, долазити у ускршње посте сваки дан с већом децом на часове, а средом и петком ма пређеосвећену литургију.

Компетенти имају своје по закону инструиране молбенице најдаље до последњег јуна о. г. овомесном школском одбору поднети. Који се од компетената лично општини представио буде, имаће при избору првенство.

У Великом Гају, 24. маја 1881.

Жива Пајић перовођа. 3—3 **Јаков Мандић** председник.

С Т Е Ч А Ј.

Код потписане штедионице упражњено је место књиговође са платом од 1200 фор. годишње.

Од потражиоца захтева се потпуно знање књиговодства и кореспонденције српског и немачког језика.

С тога се позивају они који исто место попунити желе, да своје молбенице о свршеном знању, као и јесу ли, и гди у сличним заводу деловали, сведочбама до 10. јула т. г. по нов. календару управи срем. карловачке штедионице поднесу.

СВЕТ. А. ЈАНКОВИЋ,
управитељ.

3—3

За издавање.

Срп. правосл. црк. општина новосадска има сљедеће локале путем лицитације за издавање

I. Два подрума са великим магацином у кући бр. 40 од 1. октобра по нов.

2 Четир собе са сокака у I. спрату I пред. соба, 2 кујне 2 коморе и I шпајз у кућа бр. 40 на пијаци од 1 новембра по нов.

3 Један дућан на пијаци са комором у кући бр. 38 од 1 новембра по нов.

4. Шест соба, 2 кујне и I подрум у кући бр. 1879 у ћурчинском сокаку од 1 новембра по нов.

5. Два дућана 2 собе и I подрум у ћурчинском сокаку у кући бр. 1869 од 1 новембра по нов.

6. Један дућан на пијаци са магазом, I соба I кујна и I комора за дрва у кући бр. 40

Лицитација ће се обавити 3 јула (21 јуна) о. г. у канцеларији за парохијал у 3 сахата после подне.

3—3 **Лука Јоцић**
главни тутор.

У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА

Д. КОДЕ

У НОВОМЕ САДУ

може се добити: **гисхиблера, селтерске, карлсбадске, мариенбадске и сваке друге врсте минералне воде; разна бела и црна десерт-вина; чисте шљивовице сремске; чоколаде сишардове и т. д., све изврсне каквоће и по најјефтинијој цени.** 16—52

ПОШТОВАНОЈ ПУБЛИЦИ У НОВОМ САДУ И ОКОЛИНИ.

ТРГОВИНА ПОМОДНЕ, ГАЛАНТЕРИЈСКЕ, НИРНБЕРШКЕ КРАТКЕ РОБЕ И БЕЛОГ ЕСПАПА.

Препоручујемо пошт. публици у Новоме Саду и околини нашу новоуређену трговину горенаведеном робом коју смо снабдели еспапом **из прве руке из најпризнатијих ове врсте фабрика**, и по том смо у том пријатном положају, да можемо сваку пошт. муштерију послужити великим избором робе **најбоље каквоће**, послугом солидном а ценом умереном саразмерно најјефтинијом.

Особито препоручујемо пошт. публици наш велики избор МУШКОГ и ЖЕНСКОГ РУБЉА и ПЕРИВА (веша) као: **мушких кошуља** белих и фарбаних, **гаћа, крогнова, манцетни, женских кошуља, спаваћи рекли, сукања белих и фарбаних, мидера, чарапа** за мушке женске и децу белих и фарбаних, све у великом избору а ценом умереном.

Исто тако препоручујемо врло добра ПЛАТНА ШИФОНА, **џепних марама** белих и фарбаних, **поша за врат, пантљика** свилених, атласких, сомотских и других разних модних, **конаца и вула** сваке сорте најбољега квалитета а ценом врло умереном.

Исто тако препоручујемо свагда добро сортирани цео кројачки прибор и то: **мусулина, органтина, атлаза, рипса, сатина, ширтинга, француни, чипака, дугмади** сваке сорте и боје итд

Исто тако: **венчаних велова и венаца, цвећа и пераја** за шешире, разних **најновијих накита за косу** и врат, даље: **сунцобрана, кишобрана, штапова, ножева и виљушака, кашика, тањира, тацнова, кавеза, кофера, албума, новчаника**, и т. д.

Напоследку препоручујемо ове и све друге поједине ствари, које спадају у врсту трговине ове.

Част нам је још овим и то пошт. публици на знање дати, да ћемо **наручбине и поруке** са стране ма откуд, (особито мушког и женског веша) како нам ко поручи **наплатом** у наточ (per Nachnahme) тачно и солидно свагда брзо извршавати.

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ,

2—10 у Новом Саду, код „црвене руже“ у сопственој кући број 34.

ОБЈАВА.

БЕЧКО СТОВАРИШТЕ МУШКИХ, ЖЕНСКИХ И ДЕЧИЈИХ ОДЕЛА

МОРИЦА БАУЕРА У НОВОМЕ САДУ

главна улица бр. 857. до златне звезде,

јавља п. публици, да се ту, за пролетње и летње доба, богати избор **најбољих и најновијих**, мушких, женских и дечијех одела 20 процената јефтиније него ма где може наћи, о чему се сваки у сопственом интересу, са посјетом ове трговине, уверити може.

МОРИЦ БАУЕР.

Зимска роба 20 процената испод производне цене. 57—

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**